

ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

The Factors of Educational Disparities in School That Have an Affect
on Student Quality, Phrae Primary Educational Service Area Office 1

อนันตญา คำลือ¹ ฉลอง ชาตรูประชีวิน² สธิรพร ชาวนชัย³

Anantaya Khamlue, Chalong Chatrupachewin, Sathiraporn Chaowachai

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน และเพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 65 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และข้าราชการครู จำนวน 186 คน ปีการศึกษา 2565 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Multiple Linear Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.366-0.435 และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน จำนวน 1 ตัว ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา (X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.471 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) มีอำนาจ

Received: 2023-05-29 Revised: 2023-07-17 Accepted: 2023-07-21

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education Naresuan University.

Corresponding Author e-mail: Anantayakh64@nu.ac.th

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, Faculty of Education Naresuan University.

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, Faculty of Education Naresuan University.

พยากรณ์ได้ร้อยละ 22.20 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.489 ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ตามลำดับ ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.262 + 0.242X_3$$

$$\hat{Z}_y = 0.288X_3$$

คำสำคัญ (Keywords): ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา; คุณภาพผู้เรียน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study factors of inequality in educational institutions 2) to study the quality of learners 3) to study the relationship of inequality in educational institutions affecting the quality of learners 4) to find predictive variables and to create predictive equations of inequalities in educational institutions that affect to learner quality in the Office of Phrae Primary Educational Service Area 1. The sample consisted of 65 administrators by purposive sampling and 186 government teachers in 2022. The data was collected with a questionnaire in valuation scale type. The statistics used to analyze data are average analysis, standard deviation, Pearson's Correlation Coefficient, and Multiple Linear Regression Analysis. The results of research that The factors level of inequality in educational institutions that affect the quality of learners in the Office of Phrae Primary Educational Service Area 1 was at a high level. 2) The quality of learner education in the Office of Phrae Primary Education Service Area 1 in overall level was at a high level. 3) Coefficient Correlation between variables that affect to learner quality found that there was a correlation coefficient between 0.366-0.435 and the factors that affect to learner quality in the Phrae Primary Educational Service Area Office 1 with the highest correlation coefficient were factors in the allocation of teachers and educational personnel 4) Results of normal multiple regression analysis of inequality in educational institutions that affect the quality of learners 1 factor is the factor of allocation of teachers and educational personnel (X3) with a multiple correlation coefficient (R) equal to 0.471 and the square of the multiplicative correlation coefficient (R²) had predictive power of 22.20 percent with a standard error of forecasting equal to 0.489, which can be written in predictive equations of raw scores and standard scores, as follows:

$$\hat{Y} = 2.262 + 0.242X_3$$

$$\hat{Z}_y = 0.288X_3$$

Keywords: The factors of educational disparities in school; Student quality

บทนำ (Introduction)

มาตรฐานการศึกษาของชาติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นการมุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในกระแสโลกาภิวัตน์ควบคู่ไปกับการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพ เท่าเทียมกันในทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ปัจจุบันการแข่งขันของประเทศขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคน จึงทำให้การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยนับได้ว่ามีการปฏิรูปการศึกษาอยู่บ่อยครั้งและลงทุนกับการจัดการศึกษาค่อนข้างสูงมาอย่างต่อเนื่อง แต่กลับพบว่าคุณภาพการศึกษาของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพ มีเด็กไทยจำนวนมากไม่น้อยที่ไม่ได้รับการศึกษาบางส่วนหลุดออกจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเนื่องจากปัญหาสังคมและความยากจน จึงกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยว่าสภาพเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมไปถึงปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรทางการศึกษา คุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษา เป็นต้น ซึ่งการเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามักกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ซึ่งผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ่อื่น ๆ สามารถนำปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ วางแผน ส่งเสริม ปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียนให้มีคุณภาพเท่าเทียมกันตลอดจนปรับปรุงการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดความเป็นธรรมช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
2. เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

4. เพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน แบ่งออกเป็นตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม 2) ปัจจัยด้านภูมิฐานะและสภาพแวดล้อม และ 3) ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ 2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 65 คน และข้าราชการครู จำนวน 657 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 722 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ของปีการศึกษา 2565

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 65 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และข้าราชการครู จำนวน 186 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนตามสถานศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รวมทั้งสิ้น จำนวน 251 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 ของปีการศึกษา 2565

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นขอคำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปเก็บข้อมูล (Try-Out) จำนวน 40 ชุด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ในระดับ 0.871 ปัจจัยด้านภูมิฐานะและสภาพแวดล้อม ในระดับ 0.901 ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ในระดับ 0.864 และด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา ในระดับ 0.961

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยการดำเนินการ ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง ที่ตั้ง ของสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติความถี่ และร้อยละ

2) วิเคราะห์ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

4) การทดสอบภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) ของตัวแปรพยากรณ์ ด้วยการวิเคราะห์ค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor (VIF)

5) วิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ของคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Multiple Linear Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 ในภาพรวม

ปัจจัยที่	รายการ	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	3.94	0.67	มาก	2
2	ปัจจัยด้านภูมิฐานะและสภาพแวดล้อม	3.76	0.83	มาก	3
3	ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.04	0.65	มาก	1
	รวม	3.91	0.62	มาก	-

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.91) เมื่อพิจารณาเป็นปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา อยู่ใน ระดับมาก (\bar{X} = 4.04) รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.94) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิสำเนาและสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.76)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการศึกษาคุณภาพ ผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ด้านที่	รายการ	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของ ผู้เรียน	3.97	0.55	มาก	2
2	ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้เรียน	4.21	0.47	มาก	1
รวม		4.09	0.47	มาก	-

จากตาราง 2 พบว่า การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.09) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.21) รองลงมา คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.97)

ตอนที่ 3 ผลการค้นหาค่าตัวแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยความเหลื่อมล้ำ ในสถานศึกษาที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตัวแปรพยากรณ์	B	SE _b	β	t	Sig.
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (X1)	0.114	0.070	0.140	1.632	.104
ปัจจัยด้านภูมิสำเนาและสภาพแวดล้อม(X2)	0.075	0.053	0.114	1.425	.155
ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากร ทางการศึกษา (X3)	0.242	0.061	0.288	3.947*	.000

R	=	0.471
R ²	=	0.222
R ² adj	=	0.213
SE _{est}	=	0.48865
F	=	23.530*
A	=	2.262

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบปกติของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 ตัว คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา (X₃) ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.471 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R²) มีค่าเท่ากับ 0.222 แสดงว่าปัจจัยที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 1 ตัว พยากรณ์ได้ร้อยละ 22.20 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.489 ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ตามลำดับ ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.262 + 0.242X_3$$

$$\hat{Z}_y = 0.288X_3$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาหลายแห่งที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล มีบริบทแตกต่างกันไป ทั้งตามสภาพที่ตั้ง เมื่อสถานศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลก็จะทำให้มีจำนวนนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนจำนวนน้อยลงตามวิถีชีวิตของชุมชนที่อาจจะมองว่าการศึกษาไม่สำคัญเทียบเท่ากับการหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นจึงส่งผลต่ออัตรากำลังในสถานศึกษานั้นก็คือครูและบุคลากรมีจำนวนลดลงตามจำนวนนักเรียน เมื่อสถานศึกษาใดมีผู้เกษียณอายุราชการหรือย้ายออกมาจากสถานศึกษานั้น ๆ ก็ไม่ได้รับการจัดสรรคืนจากหน่วยงานต้นสังกัดได้ทันท่วงที ทำให้

สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากครูมีไม่เพียงพอ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวนไม่มาก อีกทั้งยังตั้งอยู่ในพื้นที่ตามสภาพภูมิประเทศของจังหวัดที่มีทั้งที่ราบและที่ราบเชิงเขา จึงทำให้บุคลากรที่ย้ายเข้ามาสังกัดเมื่อดำรงตำแหน่งครบวาระก็จะย้ายกลับภูมิลำเนาหรือย้ายออกมาจากสถานศึกษาที่ห่างไกล จากที่กล่าวมาจึงส่งผลให้บุคลากรไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้นและเมื่อย้ายออกมาแล้วก็ไม่ได้รับการบรรจุทดแทน หรือจัดสรรคืนได้ทันทีซึ่งให้ตรงกับความต้องการรวมไปถึงอาจจะโดนตัดตำแหน่งไปตามขนาดสถานศึกษาและจำนวนนักเรียน จึงส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อผู้เรียนโดยตรงซึ่งสอดคล้องกับ เปรี๊อง กิจรัตน์ภร (2555) กล่าวว่า การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาการขาดแคลนครูในบางท้องที่ เช่น เขตชนบทห่างไกล และครูเกินจำนวนนักเรียนในบางท้องที่ เป็นปัญหาที่เผชิญกับการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะครูเกษียณและลาออกก่อนเกษียณ แต่ได้รับการจัดสรรอัตราทดแทนไม่เป็นไปตามจำนวนที่หายไป อัตราครูที่ขาดแคลน ได้แก่ ครูที่จบด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ทำให้โรงเรียนต้องใช้ครูที่จบไม่ตรงวุฒิทำการสอน โดยเฉพาะโรงเรียนเขตยากจนจะขาดครูทางด้านคุณภาพและปริมาณอันส่งผลต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยตรง

1.2 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อมของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมหรือการบริหารจัดการได้ เพราะผู้เรียนไม่สามารถเลือกเกิดหรือเลือกภูมิลำเนาสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับตนเองได้ จึงทำให้ผู้เรียนได้รับความเหลื่อมล้ำเมื่ออยู่ในภูมิลำเนาที่ห่างไกลจากเขตเมือง อีกทั้งพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 นั้นเน้นการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และลดความเหลื่อมล้ำ ต้องการให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ยึดมั่นในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสมรรถนะและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 และมีขีดความสามารถในการแข่งขัน จึงทำให้ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาด้านนี้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจกล่าวได้ว่าแม้บริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในสังกัดและผู้เรียนนั้นจะแตกต่างกันออกไป แต่ก็มิได้ทำให้คุณภาพผู้เรียนแย่มากที่สุด เนื่องจากบริบทที่ตั้งสภาพแวดล้อมเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาที่ผู้เรียนเลือกไม่ได้ แต่ตัวผู้เรียนสามารถเลือกที่จะพัฒนาตนเองได้ เพียงแต่โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอาจจะมีไม่เทียบเท่าผู้เรียนที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองใกล้ความเจริญหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ สมจินตนา คุ่มภัย (2563) กล่าวไว้ว่า เขตที่อยู่อาศัย เมื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ฯ เทศบาล และนอกเขตเทศบาล พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มีระดับการศึกษามากที่สุดรองลงมา คือ ผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และผู้อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีระดับการศึกษาน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนในเขตเมืองมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าทางด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน มีงานวิจัย

จำนวนมาก พบว่า เด็กในเขตกรุงเทพฯ ได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ รองลงมาคือ เขตเมืองใหญ่ที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กในเขตเมืองเล็กในชนบท

2. ผลการศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่เขต 1 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหาร สถานศึกษาทุกแห่งได้มีการปลูกฝัง ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่สถานศึกษากำหนด รวมถึงเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดีเพื่อดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้เรียนจะมีคุณภาพที่ดีได้ก็ต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีเช่นกัน อีกทั้งผู้เรียนที่มีสุขภาพทางร่างกาย และจิตสังคมที่ดี มีคุณลักษณะค่านิยมตามที่สถานศึกษากำหนด เป็นผู้ที่มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย สามารถยอมรับการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย ได้ ก็ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษาต้องการให้ผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ อุดมสิน คันธภูมิ (2558) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิด ขึ้นกับผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับ วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2559) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมีคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน คือสิ่งที่สถานศึกษามุ่งหวังกำหนดเป้าหมายให้ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ และมีผลสัมฤทธิ์เป็นที่น่าพึงพอใจและมีคุณภาพ ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมี วิจารณญาณ มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสาร นอกจากนั้นผู้เรียนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา มีความรู้ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพด้วย แต่ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนแตกต่างกันออกไปตาม บริบทของสถานศึกษา ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเพียงปัจจัยเดียว แต่อาจเกิดจากครูผู้สอน สภาพแวดล้อม การได้รับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด สภาพที่ตั้งของสถานศึกษา ที่อยู่ในพื้นที่ต่างกัน จึงส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้อง กับ ธนสมพร มะโนรัตน์ (2560) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่มีในตัวผู้เรียนทั้ง ด้านความรู้ทักษะ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากศักยภาพ และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูและบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโดยตรง และดำเนินงานตามนโยบายของผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัด จึงส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเมื่อเกิดความเหลื่อมล้ำด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษาอย่างไม่เท่าเทียมกัน จึงทำให้คุณภาพผู้เรียนไม่ได้คุณภาพตามที่ต้องการหรือบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ เปรื่อง กิจรัตน์กร (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาของรัฐบาลและโรงเรียนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นกัน อาทิ การจัดสรรงบประมาณและกำลังคนทางการศึกษา การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา และระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ สมภูมิ ธรรมายอดดี (2561) กล่าวว่า ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาขนาดเล็กนักเรียนต่ำกว่า 20 คน ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ ควรให้เขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการด้านธุรการและการเงิน เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การเงินและพัสดุ เป็นต้น ควรสนับสนุนครูใหญ่ครบชั้น จัดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีทรัพยากรด้านครู บุคลากรทางการศึกษา งบประมาณและเทคโนโลยีไม่เพียงพอ ควรมีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย สร้างรูปแบบบริหารจัดการศึกษา และพัฒนาวิชาการร่วมกันตามบริบท ส่วนด้านครูและบุคลากร ควรเป็นการสรรหาและคัดเลือกตามความต้องการของสถานศึกษา ทั้งด้านครูที่สอนตรงตามสาขาวิชาที่ขาดแคลนที่พิจารณาจากความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ และให้สถานศึกษามีโอกาสได้คัดเลือกหรือมีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูด้วยตนเองในสถานศึกษาขนาดกลางหรือขนาดเล็ก

3.2 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิลาเนาและสภาพแวดล้อม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพภูมิลาเนาและสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถกำหนดได้ว่าผู้เรียนอยู่ในภูมิลาเนาและสภาพแวดล้อมใด แล้วคุณภาพผู้เรียนจะดีตามไปด้วย แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่อาจบ่งบอกได้ว่าคุณภาพผู้เรียนจะดีก็ต่อเมื่ออยู่ในเขตเมือง เพราะมีโอกาสเข้าถึงสิ่งต่าง ๆ ในการเรียนได้มากกว่า สอดคล้องกับ สมจินตนา คุ่มภัย (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง โรงเรียนมัธยมในเขตเมืองกับโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมือง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนในโรงเรียนมัธยมในเขตเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มี ผลการเรียนที่ดีมีครอบครัวที่อบอุ่น มีรายได้เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะดวก ปลอดภัย ไม่มีปัญหาในการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียนอุทิศเวลาให้แก่โรงเรียนอย่างเต็มที่ สร้างสิ่งใหม่แก่โรงเรียนเสมอ และมีความใกล้ชิดกับนักเรียนโดยมาพบปะกับนักเรียนบ่อยครั้ง ครูมี

ความรู้ ความเชี่ยวชาญตรงกับวิชาที่สอนหรือรับผิดชอบ และมีวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้เป็นอย่างดี โรงเรียนมีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างครบถ้วนและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 2) นักเรียนในโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมือง มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีต้องการเรียนวิชาที่ยากและท้าทาย มีครอบครัวที่อบอุ่น ที่อยู่อาศัยมีความสะดวกและปลอดภัย แต่มีรายได้จำกัด นักเรียนส่วนใหญ่จึงไม่ได้เรียนกวดวิชาหรือเรียนพิเศษ และอาจมีปัญหาด้านการเงินหากศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียนอุทิศเวลาให้แก่โรงเรียน สร้างสิ่งใหม่ ๆ ในโรงเรียน และมีความใกล้ชิดกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูมีความรู้ ความเชี่ยวชาญตรงกับวิชาที่สอนหรือรับผิดชอบ ใส่ใจต่อนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และมีวิธีการสอนที่ดีโรงเรียนมีอาคารเรียนใหม่และทันสมัย มีอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนอย่างครบถ้วน รวมทั้งมีกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียนอย่างสม่ำเสมอ 3) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนมัธยมในเขตเมืองและโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมือง พบว่า โรงเรียนมัธยมนอกเขตเมืองมีความเหลื่อมล้ำจากโรงเรียนมัธยมในเขตเมืองทั้งด้านคุณลักษณะของผู้เรียน รายได้ ที่อยู่อาศัย การจัดการสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน รูปแบบการเรียนการสอน และ กิจกรรมการเรียนรู้ 4) แนวทางลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนมัธยมในเขตเมืองกับโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมือง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานส่วนกลางคือกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครอบครัวและนักเรียนจะต้องร่วมมือกันลดความเหลื่อมล้ำนี้ เพราะทุกฝ่ายต่างส่งผลซึ่งกันและกัน

4. ผลการค้นหาค้นหาตัวแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นตัวแปรพยากรณ์ในการทำนายความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ทั้งนี้เนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน จะต้องอาศัยจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษาในเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีการสรรหาและคัดเลือกตามความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สมภูมิ ธรรมายอดดี (2561) กล่าวว่า ครูและบุคลากร ควรเป็นการสรรหาและคัดเลือกตามความต้องการของสถานศึกษา ทั้งด้านครูที่สอนตรงตามสาขาวิชาที่ขาดแคลน ที่พิจารณาจากความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ และให้สถานศึกษามีโอกาสได้คัดเลือกหรือมีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูด้วยตนเองในสถานศึกษาขนาดกลางหรือขนาดเล็ก และยิ่งสอดคล้องกับ สมจินตนา คุ่มภัย (2563) กล่าวว่า การขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ห่างไกลแต่สถานศึกษาบางแห่งกลับมีจำนวนครูมากกว่าจำนวนนักเรียนซึ่งเป็นปัญหาด้านการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นเวลายาวนาน เช่น ครูโอนย้ายเกษียณและลาออกก่อนเกษียณอายุ แต่ได้รับการจัดสรรอัตราทดแทนไม่เป็นที่ไปตามจำนวนอัตราที่ขาดหายไป อัตราครูที่ขาดแคลนมาก ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์

และภาษาอังกฤษ ทำให้โรงเรียนหลายแห่งต้องใช้ครูที่จบไม่ตรงวุฒิทำการสอนแทน โดยเฉพาะโรงเรียนเขตยากจน ครูทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาตามมา

4.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นตัวแปรพยากรณ์ในการทำนายความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ทั้งนี้อันเนื่องมาจากความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ ซึ่งครัวเรือนที่มีรายได้สูง จะสามารถส่งให้บุตรหลานมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพดีและมีระดับที่สูงกว่าครอบครัวที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้บุตรหลานจากครอบครัวที่ยากจนจะได้เข้าเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กหรือมักจะต้องออกกลางคัน ไม่สามารถเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ อีกทั้งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมยังเป็นตัวกำหนดความแตกต่างทางการศึกษาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งหากพ่อแม่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงจะสามารถกำหนดการศึกษาของบุตรหลานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เปรื่อง กิจรัตน์ภร (2555) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวรอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีสามารถสนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดีได้มากกว่าดั่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเด็กจากครอบครัวที่ยากจนทั้งในเขตชนบทและเขตเมืองมีโอกาที่จะได้รับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า และมีคุณภาพที่ต่ำกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า นอกจากนี้เด็กจากครอบครัวที่ยากจนยังมักจะต้องออกกลางคัน ไม่สามารถเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ และยิ่งสอดคล้องกับ รัชวดี แสงมเหษณ์ (2560) กล่าวว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การศึกษาที่ดีๆ ต้องลงทุนกับการศึกษาที่สูงมากขึ้น ในขณะที่อีกกลุ่มคนหนึ่งที่ไม่มียาได้เพียงพอลงเข้ากินค่าจึงได้แต่เพียงส่งลูกหลานให้เข้าเรียนขนาดเล็ก หรือตามพื้นที่ห่างไกล สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2561) ความเหลื่อมล้ำในการศึกษา มีสาเหตุความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาอันเนื่องมาจากคุณภาพหรือมาตรฐานของสถานศึกษา คุณภาพหรือประสิทธิภาพของครู หรือฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม

4.3 ปัจจัยด้านภูมิลาเนาและสภาพแวดล้อม เป็นตัวแปรพยากรณ์ในการทำนายความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ทั้งนี้อันเนื่องมาจากภูมิลาเนาและสภาพแวดล้อมอยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญในการได้รับโอกาสการเข้าถึงการศึกษา ความห่างไกลความเจริญ รวมไปถึงการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เสี่ยงภัยหรือแหล่งยั่วยุต่าง ๆ จะส่งผลให้เด็กขาดโอกาสการเข้ารับการศึกษาที่มีคุณภาพและในระดับสูงที่ขึ้น อีกทั้งสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวที่มองว่าการมีรายได้เพื่อดำรงชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญกว่าการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อุมารณณ์ ภัทรวานิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบุญ (2550) กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างความเป็นเมืองและชนบท มีผลต่อการได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยคนเมืองมีโอกาสมากกว่าคนชนบท รวมถึง ทรัพยากรครัวเรือน อันได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมก็มีผลเช่นกัน โดยครอบครัวที่ยากจนมีแนวโน้มจะได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าครอบครัวที่ร่ำรวย ซึ่งไม่เพียงแต่การมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันเท่านั้น แต่ก็ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพของการศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถานศึกษาควรทำความเข้าใจให้ผู้ปกครองทราบถึงประโยชน์ในการศึกษาจนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการส่งเสริมสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์

1.2 ชุมชนและสถานศึกษาต้องร่วมมือกัน ควบคุมดูแล สํารวจสภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยยั่วเยว เพื่อป้องกันผู้เรียนให้ออกห่างจากปัจจัยยั่วเยวต่าง ๆ

1.3 สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการวางแผนและจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เหมาะสมกับสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษานั้นจะอยู่ห่างไกลความเจริญหรือมีนักเรียนจำนวนน้อยเพียงใด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาทำวิจัยทางการศึกษาในประเด็นของแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาอย่างไร ที่ทำให้ประสบความสำเร็จ เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางการทำวิจัยให้กับผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้ที่สนใจ ได้นำมาวางแผนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาในอนาคต และพัฒนาแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ และทำการศึกษาจากกลุ่มอื่น ๆ โดยวิธีการสัมภาษณ์ซึ่งจะทำให้ทราบถึงข้อมูล ความคิดที่หลากหลายในการลดความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธนสมพร มะโนรัตน์. (2560). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของโรงเรียนบ้านหนองวารี (นิพพัทธ์ธรรมราษฎร์อุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เป็รื่อง กิจรัตน์ภร. (2555). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย: ที่มาและทางออก ในเอกสารประกอบการบรรยายยกเครื่องการศึกษาไทยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (10 พฤษภาคม 2561). ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 135 ตอนที่ 33 ก หน้า 1-2.
- รัชวดี แสงมเหษหมัด. (2560). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา: คุณภาพสังคมที่คนไทยมองเห็น. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 8(1), 33-66.
- วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สมจินตนา คุ่มภัย. (2563). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนมัธยม ในเขตเมืองกับโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- สมภูมิ ธรรมายอดดี. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในจังหวัดพื้นที่สูง. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุภกร บัวสาย. (2558). ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2565, จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/27501-ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา.html>.
- อุดมสิน คันธภูมิ. (2558). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- อุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบุรณ์. (2550). ความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา : เมืองและชนบท ในวรัชย์ ทองไทย และสุรียพร พันพิ่ง(บก.), 48-61. นครปฐม : ประชากรและสังคม.